

ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΑ ΠΟΝΤΟΥ

ΧΩΛΙΔΗ ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ
ΔΙΔΑΣΚΑΛΟΥ ΧΟΡΤΟΚΟΠΙΟΥ

ΜΑΡΤΙΟΣ 1955

1. Σε ένα χωρίον της Τραπεζούντος έτου ένας μάνα και είχεν ένα υγιου μονάχα. Ατός πα ο καημένος ξάι κ' έκοφτενατον. Αρ έρθεν η ώρα να παντρευέ, εκείνος άμον ξάι επεκές κ' έρχοντον. Η καημέντσα η μάνατ με τα πολλά τα παρακάλια επήκεν ατόν να λήη το να. Αρ επήεν σου φαλάφεν σ' έναν καλόν κορίτς και έμορφου σην γειτονίαν ατούν. Εκείν πα εδέχταν γιατί έτου άμον ήσυχος και είχαν τον καιρόν νατουν. Είπαν τ' άλλου την Κερεκήν να εφτάγνε την χαράν, να μη αργεύ πολλά και χαλάνιατο ο κόσμος, γιατί του κόσμου τα στόματα κι 'θέστεκαν. Αρ επήκαν την χαράν και εξήσαν καλά. Ένα βράδυ επήκαν κάμποσοι γειτονάδες σο παρακάθ να ελέπνε ντο εφτάγνε οι νεόπαντροι, εκείν πα εκείνου το βράδου τιδέν κ' εμαέρεφαν, έβρασαν έναν γλυκύν κολοκύθ, ύστερα εδώκαν ολουνούς από έναν κομμάτ. Επειδή κ' εφτασαν κ' εδώκαν τον παιδάν και την νύφεν. Ο παιδάς τερει σ' εκείνεν μερέαν, η μάνατ ξάι επεκές κ' έρτε, ερχίνεσαν να εμπένατον τα νεύρα, άμαν τίποτα πα κείπεν. Αρ οι ξεν ευχαριστέθανε εχπάσταν να φεύνε. Έφναν οι ξεν, η μάνατ πα λέει σου γιούνατς αρ δέβα πέσκα με την νύφεν. Εκείνος ζατί νευριασμένος έτου, λέατεν, ίντζαν έφραεν τα μανάτια ας πάει κείται με την νύφεν.

2. «Σο Χωρίον ντο κ' έξεραν την κάταν»

Σα παλαιά τα ζαμάνια ση Κερασούντας τα χωρία την κάταν κ' έξεραν. Εκεί σ' έναν χωρίον ο Μουχτάρτς ατουν εγύριζεν έναν ημέραν απές στην Πολιτείαν. Αρ επείεν στο μαρειόν να τρώη. Επαρήγγειλεν έναν είδος φαϊν που λένατο ιμάμπαιλί. Σίτια έτρωεν, εξέβαν σο τραπέζ απάν τα κατουδία. Ατός μόλις είδεν τα εκούηξεν τον μάεραν και λέατον, αούτα ντο είναι θα τρώνε το φαϊν, κι' εκείνος πα λέατον ατά το φαϊς κι τρώνε τα πουτικούδια τρώνε. Ύστερα εβγαίνε τα πουτικούδια και τα κατουδία αρχίνεσαν τον κυνηγετόν. Ατός μόλις είδεν τα είπεν του μάεραν, κι πουλήτεν απ' αούτα να πέρω έναν, είπεν και ο μάερας πουλούμε. Είπενατόν κι' ατός θα πάω σο χωρίον να συμφωνώ και θα έρχουμε πέρω έναν. Αρ επήεν σο χωρίον και λέατς τα πουτικούδια θα τρώγνε μας, ας πέρωμε έναν κάταν, εκείν πα είπανατον εσύ εξέρτς. Εδώκανατον έναν σακούλ λίρας και επήεν επέρεν έναν κάταν και έφερενατεν σο χωρίον και είπεν τους χωρικούς, η κάτα αούτε θα λάσκεται σ' όλια τ' οσπίτια και θα τρώη τα πουτικούδια. Η κάτα αρ' έμορφα εγύριζεν σ' όλια τ' οσπίτια κ' έτρωγεν τα πουτικούδια. Συν των χρόνω τα πουτικούδια ελιγότεφαν κι' η κάτα ετράνινεν. Οι χωρικοί μόλις είδανατεν είπαν αούτε θα τρώη κ' εμάς ας φέβομαι απαδά. Εσκώθαν κ' επήαν σ' εφτά ρασία οπίς. Έναν ημέραν λέγνε ας πάμε τερούμε το θηρίον εφόμεσεν; Οντες εξέβαν απάν σο βουνόν είδαν την κάτα να νίφκετε, ατίν πα εθάρεσαν λέατς αδά σο βουνόν πα αν πάτεν κι' εκεί πα θα τρώω σας. Ύστερα λέγνε ατόν που επήεν επέρενατεν, να πας φέρτσατεν σο μέρος που έτου. Επήεν έφερενατεν σου μάεραν και είπενατον έπαρ το θηρίον και τα παράδες κι θέλω.

3. Σα παληά τα ζαμάνια ένας ερίφς εξέβεν σην ξενητείαν. Ατός έτονε ασην Ματσούκαν και επήεν σην πολ. Σίντιαν ελάσκουτον σην αγοράν ειδεν καρπούζια. Ατός εθάρρεσεν είναι αλογού ωβά και ερώτεσεν αούτα ντο πράγματα είναι. Ατόν πα είπανατον είναι αλογού ωβά. Έρώτεσεν' ατς, κι πουλείτεν έναν να αγοράζω. Ατοίν πα είπανατον, πως πουλούμε. Εζύασαν και εδώκανάτον έναν και είπανατον να μη θέξατο ακκά κεκά. Επέρενατο λοιπόν να πάει σο χωρίον. Σο δρόμον σίντιαν επέγνε ατός, παθέν την ανάγκην 'ατ και εθέκενατο εκεκά. Εκείνον την στιγμήν εβγαίν και ένας λαγός και χωρίς να δει τα βρακοζώνια τ', έτρεξεν από πια σου λαγόν. Ατό όντες ετσακώθεν από πες έτον κόκκινον, έτρεχεν λοιπόν από πια σου λαγόν και εκούίζεν «κούλι, κούλι, κούλι» και εχάσεν το αλογοπούλ. Τέλος επήεν σο σπίνιατ και είδευατον η καρίατ και λέατον : άντραμ γιατί είσαι στεναχωρημένος, ατός πας λέατεν να ξερτις γυναίκα την στεναχώριαν ντο έχω. Εγόρασα έναν αλογού ωβόν, ετσακώθεν και έφρην το αλογοπούλ. Η γυναίκατ πα λέατον. Αχ άντραμ να εφέρνεσατο θεκαβάλκεβα και επέγνα σην Παναϊαν. Ατός πα λέατεν, εσύ θε τσάκωνες τα μέσαθε και περιλαβένατεν σο ζύλου.

4. Έναν καιρόν και έναν ζαμάν έτον ένας βασιλέας που κ' έκουεν του πατέρανατ. Ο πατέρας ατ μόλις επέθεθεν ατός εφτώχεφεν, είχεν πολλά χρέος, κι' επόρεσεν να διάτα και έβαλανατον φυλακήν. Η γυναίκατ έπλυνεν λώματα στην ακρογιαλιάν. Έρχουσαν επεκές παπόρια, καράβια και έπλυνεν τα λώματά τουν. Έναν ημέραν έρθεν και έναν παπόρ και είχεν απές έναν βασιλέαν. Ατός μόλις εκατέβεν είπενατεν να πλυν τα λώματα. Ατέ πα είπεν καλά. Είπεν τους δούλτς ατ να φέρνατεν τα λώματα και έφρην. Μόλις έπλυσενατα ενεμένεν να έρτε ο βασιλέας και να λέατεν που να βαλ τα λώματα. Μόλις έρθεν εζήλεφεν την γυναίκακν και είπεν θα φέρτοατα σο τάδεν μέρος. Ατέ πα επήεν να φέριατα εκεκά. Μόλις εξέβεν απάν σο παπόρ κεφέκανατεν να κατεβέν. Οδήγεσαν το παπόρ και επιδέβαν. Τα παιδόπατς εβάρκιζαν. Ευτυχώς τα παιδόπα έσαν ολίγον τρανά και επήαν σην φυλακήν είπανατο του πατέρανατου. Εκείνος έκλαφεν, έκλαφεν. Εκείνα πα ελυπέθανατον και έβγαλανατον ασην φυλακήν. Εκείνος είσεν έναν μουλάρ, εφόρτωσεν τα πράγματατ και θ' επέγνε κάπου να γίνετατ τσοπάνος. Σο δρόμον που επέγνε θ' επεράνεν έναν ποτάμ. Μόλις επήεν να παρ το έναν το μωρόν ερούζεν σο ποτάμ, επέραν το άλλο, επήεν πλαν κεκά, έκλαφεν, έκλαφεν. Ξαν επροχώρεσεν επήεν σ' έναν χωρίον, εγέντον τσοπάνος. Έναν ημέραν εκατσειν αφκά σ' έναν δέντρον και έρθεν από παν κεκά έναν πουλίν και είπενατον, σο τάδε μέρος είν παράδες, άμε έπαρτα. Ατός πα επήεν επέρενατα και εγέντον βασιλέας. Τατουνού τα παιδία πα εζήναν και οι γυναίκατ τουν πα. Τα παιδία επίασανατα καλοί ανθρώπ και επέραν επήκανατα κοτσιά παληκάρια και έστειλανατς στρατιώτς. Έναν ημέραν έρθεν ξαν ο βασιλέας με την γυναίκακν τήναν έκλεφεν, επήεν είπεν βασιλέα θα στείλιτς δύο καλούς στρατιώτς, ατός πα εκαταδέχτεν και

έστειλεν τα παιδιά. Ο μικρόν εἶπεν αὐτο το παπὸρ λες και εν εκείνο ντο επέρεν την μάναμ. Ο τραυόν πα εἶπεν όλα τα βάσανατ. Κ' επεκεί εσυννεοέθαν και επήαν απάν σο παπὸρ, επήαν ευνάρτσαν την μάνανατου και επήαν σο βασίλειον και έζησαν καλά και εμείς καλύτερα.

5. «Αλεπού τρώει και ο ζέπυρας πρέσκειται»

Έναν καιρόν και έναν ζαμάν, έτον ένας αλεπού και ένας λύκος, ένας ζέπυρας και ένας άρκος. Ατοιύ έβρανε έναν τευκεύ μελ και είπαν να διαβαίνε 40 ημέρες και ύστερα τρώματο. Έναν ημέραν η αλεπού εἶπεν. Εκάλεσανεμε σα βαφτίσια, εκεί πα είπανατεν να πας. Επήεν η αλεπού, ερχίνεσεν να τρώη. Επήεν σο σπιτ και λένατεν πως έβαλαν το μωρόν αρχιστίτς. Έναν ημέραν η αλεπού ζαν λέει, εκάλεσανεμε σα βαφτίσια, εκεί πα είπανατεν να πας. Επήεν η αλεπού, έφαεν έφαεν εκατέβασανατο σην μέσην. Επήεν σο σπιτ και είπανατεν πως έβαλαν το μωρόν, η αλεπού λέει μεσισιτίτς. Έναν ημέρα πάλι η αλεπού λέει, εκάλεσανεμε σα βαφτίσια. Εκεί πα λένατεν άμε. Επήεν έφαεν όλο το μελ. Εκλώστεν οπίς και λένατεν πως έβαλαν το μωρόν και λέει τελιστίτς. Εδέβαν τα 40 ημέρες και πάνε τερούν την τευκεύ κονοπημένουκαι είπαν θ' άφτωμε έναν φωτία και θα κοιμούμες ολόερα και όποιος εφτάει την ανάγκην νατ θα σκοτώνοματου. Το βράδυ η αλεπού επήκεν την ανάγκηνατς και έβαλενατο στο ζέπυρα κεκά. Το πρωί ο λύκον και ο άρκον εσκοτώσαν του ζέπυραν και η αλεπού έλεεν «Αλεπού τρώει και ζέπυρας πρέσκειται».

6. Εκότσιζεν

Έναν καιρόν κάμποσα παιδιά επήαν σο κυνή. Εκεί που εδέβεναν απές σο χωρίον είδαν έναν γέρον και ο γέρος λέατς που πάτεν παιδιά και τα παιδιά είπαν πάμε σο κυνή θείο, και ο γέρον εἶπεν εγώ πα όντας εμ όσον εσάς επήα σο κυνή, εκεί που επέγνα είδα έναν λύκον, έσυρα και εντόκατον. Τα παιδιά είπαν, εκότωσησατον θείο και ο γέρον εἶπεν όχι είδατον πως εκότσιζεν.

7. «Η κακέσα η γραία»

Έναν καιρόν και έναν ζαμάν έτον ένας γραία και ένας γέρος. Ο γέρον είχεν πετεινόν και η γραία είχεν κοσσάραν που επήνευ ωβά. Ο γέρον μίαν

εφαλάφρεσενατεν ωβόν, εκείνε πα είπενατον κ'έχω για τ'έσέναν τ'ωβά. Οτότε ο γέρον εθύμωσε και είπεν τον πετεινόν εγώ θα σπάζωσε το Πάσχα, εμαύρισε το μάτιμ από ολίγον κρέας. Ο πετεινόν ετότε έβγαισε σην αυλήν, επήεν απές σ' έναν χωράφ, εκείνο έτον το χωράφ κήπος του βασιλέα. Ο βασιλέας όνταν είδενατον, επέρενατον και εσέγκενατον απές όπου είσεν τα λίρας. Ο πετεινόν αντι να τρώη το φαίνατ έτρωεν τα λίρας. Κάπως επήκεν και επήεν σου γέρον και είπενατον να κρεμάντομε και να κρούσμαι σην κοιλίαν. Εκεί που εντούνεν έβγαίναν τα χρυσά λίρας. Έτότε έτρεξε και είπενατο την γραίαν. Η γραία πα επήεν είπεν την κοσσάραν γιατί κείσε άμου τον πετεινόν του γέρονος. Έτότε η κοσσάρα επήεν είπεν τον πετεινόν, ο πετεινόν είπενατεν να πας τρωσ οφίδια και σκολέκια. Έτότε η κοσσάρα επήεν είπεν την γραία να κρούσμαι σην κοιλίαν, η γραία σίτια εντούνεν έβγαίσα οφίδια και έφαγα την γραίαν και ο γέρον επέρεν την κοσσάραν και έζησαν καλά και μεις καλλίτερα.

8. Έναν καιρόν ένας άντρας επήεν σο βουνόν, εβραδιάστεν και έβγαισε απάν σ' έναν δέντρον. Τα λυκούδια εννόισανατον και εχτάλεβαν να ρούζνε και τρώνατον. Έτότε ο άντρας εκείνος έκοφεν έναν δάχτυλον και έσυρεν από απάν σ' έναν λύκον. Τ' άλλα τα λυκούδια επέραν του λύκον σο κυνηγητόν και ο άντρας έφυεν.

9. Παλαλοί ανθρώπ

Σα παλιά τα χρόνια όταν ερχίνεσαν τ' αεροπλάνα να πετούν σου αέραν, σ' έναν χωρίον εκεί εκάθουσαν, έξαν έναν τρανόν βοετόν, τερούν αδά κ' ακεί δευ κ' ελέπνε, τερούν σου ουρανόν κ' ελέπνε έναν τρανόν πράμαν, άμαν να πετά, εξέβαν μερικοί και λέγνε από εν εκατόν χρονών κώνωπας.

10. Σε έναν χωρίον της Τραπεζούντος έτον έναν ανδρόγυνον και είχαν έναν κορτσόπον. Μετ' ολίγα χρόνια επέθανεν η γυναίκα και αρ έθαφανατεν. Ατός κάμποσον καιρόν επέμνευ χωρίς γυναίκαν, άμα ύστερα επάντρεφεν. Ατέ η μετραιά ούτε εθέλνευ το παιδίν και εσέγκενατο αφκά σο υπόγειον και 15 χρόνια ούτε εξέγκενατο. Εκείνε πα πολλά και επήεν επέθανεν και έθαφανατεν και έφυαν. Ατός μόλις επήεν σο σπιτ, είπεν εκές τους γειτουάδες. Έ παιδία γι' ας πάμε τερούμε

το κορτσόπομ ντο εγέντου. Ατέν την γυναίκαν τινάυ επέρα κι αφήνεμε να τερώ ατο, εντούνεμε. Οντες επήαν τερούν το κορίτς απάν σα γόνατα, έγκευ γένια και τα γένιατ εντούναυ σην γην. Η καντίλα πα επίανευ εμπροστάτς. Ατός με τα δάκρυα επήεν έθαφανατεν και εγύρτσαν σο σπιτ και έζησαν καλά και μες καλλίτερα.

11. « Σ' έναυ χωρίον που κι είχαυε ακίλ»

Σ' έναυ χωρίον κ' είχαυε ακίλ και ανάμεσά τουν έτον ένας ζηνητέας και έτον ας ολτς ακικίς. Ατός έναυ ημέραυ εμάζεφευ ούλτς τα' αγούρτς και είπενατς αυ θέλετε ν' αγοράζομετεν ακίλ (νουυ), θα πάμε αγοράζωμεν ασην Τραπεζούνταυ και ατοίυ επέμναυ σύμφωνοι και είπανατου, θα γομώνομαι έναυ τουλούμ λίρας, θα δίγομε σε να πας φερτς μας ακίλ. Εδώκανατου το τουλούμ τα λίρας και επήν σην Τραπεζούνταυ σ' έναυ παντοπωλείον και είπενατς έχετε ακίλ; γομάστεν το τουλούμ ακίλ και επάρτεν τα λίρας. Εκείν επέραυ τα λίρας και εδώκανατου ακίλ και είπανατου μέχρι να πας σο χωρίον να μην ανοίσατο γιατί χάτε το ακίλ, ατός πα μόλις εκόντεφευ σο χωρίον είπευ ας λύνω εγώ το τουλούμ και πέρω εγώ το πολλά. Μόλις ένοιξευ το τουλούμ, εκείνο έτον αέρας και έφνευ. Την ώραυ ντο έφνευ ο αέρας έβγαίνευ ένας λαγός και επήεν εσέβεν σε έναυ τρουπίν κες και ατός έτρεξευ να πιαυ του λαγόν και η γούλατ επέμνευ σο τρουπίν κες. Επήγαυ οι χωρικοί σην προϋπάντησίυ νατ και έβρανατου χωρίς γούλαυ και εκάτσαν και ενούντσαν αυ είχευ κιφάλ. Ύστερα ένας χωρικός είπευ ας ερωτούμεν την γυναίκανατ. Είπανατεν ο άντρασις όντας εξέβεν ασό σπιτ είχευ κιφάλ. Το πραιν φαϊν εδώκανατου και έφαεν, κιφάλ είχευ κ' είχευ κι ζέρω.

12. Κάποτε έτον ένας γέρος και ένας γραία και είχαυ έναυ παιδίυ. Ατέ επαπαυνούηουτον σου γέρον πότε θα εφτάγνε έναυ νύφευ να αναπαύεται ολόγου. Ύστερα από κάμποσου καιρόν επέζεφευ ο γέρον τα λόγιατς και επάντρεφαυ του γυιόνατου. Εκάθουσαν σο τραπέζ να τρώγνε και η νύφε αμάυ αμάυ έτρωευ και επέγνευ σην κάμαρηυ να κοιμάται και κάμποσα βραδάς η γραία εσκούτου εσκούπιζευ επεκές και έσκουευ το τραπέζ. Έναυ βράδυ επιάστεν με του γέρον. Εκείνε έλεγενατου γέρο εσύ θα σκουτς το τραπέζ και εκείνος έλεγευ εκείνευ. Μετ' ολίγου κατεβέν αφκά η νύφε νευριασμέντσα και λέατς. Ε, ντο έπαθετεν και ταβίζετε; Ένας να σκου το τραπέζ και άλλε να πλυυ τα σκεύα και τουλώστεν να κοιμούμαι. Και ετότε ο γέρον λέει την γραίαυ, έ γραία νύφευ εθέλνευ, ατώρα πίσου ατά όλα εσύ.

13. Μια φορά και έναν καιρόν μια νύχτα ένα αυτρώγυνο έτου πλαγιασμένο σο κρεβάτ. Η γαρί εσκούντεσεν τον άντρατς και λέατον, σε παρακαλώ, δεξιάς απάν σο παραθύρ έν ένα κερίν, άναφουατο και δώματο. Ο άντρασσατς πα λέατεν, απές σ' από το σκοτάδ, επορεί κανείς να ξεχωρίζ ποιο εν τω δεξιό και ποιο το αριστερό;

14. Ο τεμπέλτς

Κάποτε ένας τεμπέλτς εξαπλώθεν απάν σ' έναν δρόμον. Έπεκές έρθεν ο βασιλέας με 40 δραξ. Έκεκά εστάλτσεν το σπαθίνατ και έγγραφεν επάν σου πρωτον την σπαθέαν σκοτώνω 41, σο δεύτερον αμέτρητα. Οι δρακ και ο βασιλέας εθαύμασαν και ετότε είπαν σου τεμπέλην χάϊτε με τεμάς. Ο τεμπέλτς κ' εθέλεσεν, με τα ζόρια εκαβάλκεφανατον απάν σ' έναν άλογου και επέρανατον και έφυγαν. Με κάμποσα ημέρας είπανε τον τεμπέλ να παλέψ με τον βασιλέαν εμούν. Ο τεμπέλτς είπεν καλά. Έπήεν σ' έναν τοιμέν, ο τεμπέλτς είπεν αδακά: θα παλεύουμε; όχι, αδακά κι παλεύω, πρεπ να είναι πέτρας για να πέρω αν και κρούω κα και σκοτώνατον. Έτότε οι δρακ είπανε παλεύσας;. Άλλομίαν οι δρακ επήαν σο ποτάμ κεκά εγόμεωσαν αέρα το τουλούμ και έφερενατο σου βασιλέαν, έρθεν και τ' ατουνού η σειρά, επέρεν το τουλούμ αέραν, σου μισόν του δρόμον εκάτσεν και εφκαίρωσενατο. Την δεύτερον φοράν το ίδιον, έστειλεν έναν δράκονταν και επήεν επέρανατο, ύστερα επήεν σο παλάτ εδώκανατον λίρας, εκαβάλκεφανατον σε έναν άλογο και έφυγεν.

Έν Δορτοκοπίω η̄ 18^η Μαρτίου 1955

Διευθυντής Έχουείου
Αναστάσιος Χωλίδης

(Handwritten signature)